

Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

DIPLOMÁCIAI ÉS KONZULI KAPCSOLATOK JOGA

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az
Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

A diplomáciai és konzuli képviseletek működése, feladatai, személyzetük

Dr. Sziebig Orsolya Johanna

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tanulási útmutató

Tananyag hossza: 42 dia

Tartalom:

3-6. oldal	Bevezető gondolatok
7-26. oldal	Diplomáciai képviselet
27-40. oldal	Konzuli képviselet
41-44. oldal	Diplomáciai és konzuli védelem

Áttekintésre szánt javasolt minimum időtartam: 1,5 óra

Tanulásra szánt javasolt minimum időtartam: 3 óra

A tananyagot **fogalomtár** és **önellenőrző kérdések** egészítik ki.

Fogalomtár *elsajátítására* szánt javasolt minimum időtartam: 1,5 óra

Témák

A diplomáciai és konzuli képviseletek működése,
feladatai – *mit tesznek?*

A diplomáciai és konzuli képviseletek és
személyzetük – *kik teszik?*

Történetileg

- Államközi kapcsolatok alakítása - uralkodók megbízottai
 - Üzenetek, nemzetközi szerződések elkészítése
- Egyre szélesebb körű tevékenységet kellett végezniük -
 - Küldöttek és állandó megbízottak

Jogforrások: 1961-es és 1963-as Bécsi Egyezmények

Diplomáciai és konzuli feladatok egymáshoz való viszonya

- Egyezmények – nem egy időben kodifikálták
- Diplomáciai képviseletek – konzuli feladatok – konzuli tisztségviselők/konzuli osztályok
 - Diplomáciai rangban
 - Párhuzamosan: konzuli kerületek
- Konzuli tisztviselő: lehet diplomáciai vagy konzuli rangban is
 - „A konzuli feladatokat a konzuli képviseletek végzik. E feladatokat az Egyezmény rendelkezéseinek megfelelően diplomáciai képviseletek is végezhetik.”

Konzuli feladatok ellátása

- Összeolvadás – gyakorlati okok
 - Küldő állam megtilthatja/előírhatja
 - Fogadó állam szabályai is rendelkezhetnek erről
- *Exequatur* általában nem szükséges a diplomatának-fogadó állam külügyminisztériumával közölni kell
- Konzuli kinevezést is kaphatnak
- Mentességüket nem érinti az, hogy konzuli feladatokat is ellátnak

Diplomáciai Képviselet

Diplomáciai képviselet

- Forma és megnevezés- állam határozza meg
pl. Magyarország - nagykövetségek
- Eltérő elnevezések lehetségesek
- Külképviselet: tágabb fogalom
- Nagyköveti alaputasítás és belső jogi szabályok- nem ütközhetnek nemzetközi jogba
- Egységes külügyi szabályok

A diplomáciai képviselet funkciói

1. A diplomáciai képviselet **feladatköre** - egyebek között - a következőkből áll:

- a) képviseli a küldő államot a fogadó államban;
 - b) védelmezi a fogadó államban a küldő állam, valamint a küldő állam polgárainak érdekeit a nemzetközi jog által megengedett keretekben;
 - c) tárgyal a fogadó állam kormányával;
 - d) tájékozódik minden megengedett módon a fogadó államban levő viszonyokról és fejleményekről és ezekről jelentést tesz a küldő állam kormányának;
 - e) előmozdítja a baráti kapcsolatokat a küldő és a fogadó állam között és fejleszti a gazdasági, kulturális és tudományos kapcsolataikat.
2. E szerződés egyik rendelkezése sem értelmezhető olyképpen, hogy a diplomáciai képviselet nem fejthet ki **konzuli** tevékenységet.

Milyen érdekek jelennek meg?

- Küldő állam és fogadó állam
- Harmadik állam: másik állam képviselőjét is ellátja, tranzitállamok esetében, a diplomata harmadik állam területén tartózkodik
- Diplomáciai kapcsolatok *jellemzője*: kölcsönösség: mindkét fél fogadja a másik képviselőjét, ő is küld hozzá képviselőt
 - Egy adott országba megbízott nagykövet másik államban is képviselheti
 - Egy állam képviselője más államot is képvisel
- Személy kiválasztása - érdekegyeztetés

Fogalmak

- **„a képviselet vezetője”** az a személy, akit a küldő állam megbízott azzal, hogy e minőségben tevékenykedjék;
- **„a képviselet tagjai”** a képviselet vezetője és a képviselet személyzetének tagjai;
 - **„a képviselet személyzetének tagjai”** a képviselet diplomáciai, igazgatási és műszaki, valamint kiegészítő személyzetének tagjai;

Fogalmak

- **„a diplomáciai személyzet tagjai”** a képviselet személyzetének azok a tagjai, akiknek diplomáciai rangjuk van;
- **„diplomáciai képviselő”** a képviselet vezetője vagy a képviselet diplomáciai személyzetének tagja;
- **„az igazgatási és műszaki személyzet tagjai”** a képviselet személyzetének azok a tagjai, akik a képviseletnél igazgatási és műszaki munkakörben állnak alkalmazásban;

Fogalmak

- „**a kisegítő személyzet tagjai**” a képviselet személyzetének azok a tagjai, akik a képviseletnél kisegítő munkakörben teljesítenek szolgálatot;
- „**háztartási alkalmazott**” az a személy, aki a képviselet valamely tagjának háztartásában áll alkalmazásban és nem a küldő állam alkalmazottja;
- „**a képviselet helyiségei**” a képviselet céljaira - ideértve a képviselet vezetője lakásául - használt épületek, vagy épületrészek és az ezekhez tartozó föld tekintet nélkül tulajdonjogi helyzetükre

Katonai attasék

- Szárazföldi haderő, légierő, haditengerészet
- Előzetes beleegyezéshez köthető a kinevezése
- Jogilag a misszióvezető beosztottai (érdemben utasítás joga: honvédelmi minisztérium)
- Pl. haditechnika fejlesztése, fegyverbeszerzések, kiképzési újítások
- Rendészeti attasé

Diplomaták kiválasztása és kinevezése

- Karrierdiplomaták – politikai diplomaták
- Szakmai és politikai elem
- Hogyan „szerezhető meg” a nagyköveti megbízás? – új kormány – új diplomata?
 - USA
 - Egyesült Királyság
 - Különleges befolyású emberek pl. Eleanor Roosevelt, Ronald Ferguson, katonatisztek
- Magyarország: szakmaiság
- Nagyobb történelmi fordulópontok - változások

Misszióvezető kiválasztása

- Küldő állam kormányzata: szakmai/politikai szempontok alapján kiválaszt egy személyt
- Szívesen látott személy-e a fogadó államban
- Mindegyik fogadó államban

AGRÉMENT – előzetes jóváhagyás intézménye

4. Cikk „1. A küldő államnak meg kell győződnie arról, hogy a fogadó állam megadta az *agrément-t* annak a személynek, akit a fogadó államban levő képviselete vezetőjeként akkreditálni szándékozik.

2. A fogadó állam nem köteles a küldő állammal az *agrément* megtagadásának indokát közölni.”

Külképviselések vezetése a magyar jogban

a) Köztársasági elnök által kinevezett és e feladattal megbízott **nagykövet** vagy **követ**

b) Külügyminiszter által kinevezett és megbízott **főkonzul**

c) Külügyminiszter által megbízott **állandó ügyvivő**

Ideiglenes ügyvivő:

külügyminiszter által kinevezett személy, első beosztotti feladatot látja el (legmagasabb rangú diplomata)

Agrément

- Fogadó állam nem köteles fogadni
- Akkor is kérni kell, ha már a fogadó államban tartózkodó alsóbb szintű diplomáciai dolgozót akarnak nagykövetnek kinevezni
- Már volt nagykövet ugyanabban az országban
- USA- sokáig nem tartotta kötelességének
- Időbeliség (hallgatás- visszautasítás?)
- Nem szerencsés előzetesen megnevezni
- Parlamenti bizottsági meghallgatás (formális is lehet)
- Jóváhagyás után is lehet nem kívánatos személy
- Csak misszióvezetőkre vonatkozik

Megbízólevél

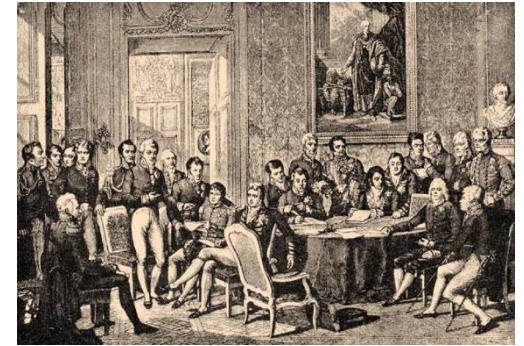
- **1814-1815. Bécsi Kongresszus**

- Diplomáták rangsorának rendezése

- Addig: hatalmi sorrend- tarthatatlanná vált

- *Nagykövetek és pápai nunciosok* (államfő az államfőnek címzi)
- *Követek és pápai internunciosok*
- *Állandó ügyvivők* (külgügyminiszter címzi a külgügyminiszternek)

- **Doyen:** legelső misszióvezető - képviselheti a teljes diplomáciai testületet, azaz az országba akkreditált diplomáciai képviseletek összességét

Megbízólevél

- Általában archaikus stílusban
- Tanúsítja a misszióvezető felhatalmazottságát állama képviseletére a másik államban
- Nagykövet, követ az államfőnek, állandó ügyvivő a külügyminiszternek adja át
- Külön-külön minden érintett államban átadja megbízólevelét
- Minden országban más-más protokoll alapján

Diplomáciai személyzet

állampolgársága, értesítések

Küldő állam (elvileg) –visszavonható hozzájárulással a fogadó állam állampolgára is lehet.

Harmadik állam állampolgára.

1. A fogadó állam külügyminisztériumát, vagy a közös megállapodással kijelölt más minisztériumot **értesíteni** kell:

a) a képviselet tagjainak kinevezéséről, megérkezéséről és végleges eltávozásáról, vagy a képviseletnél betöltött tisztsége megszűnéséről;

b) a képviselet tagjai családjához tartozó személy érkezéséről és végleges eltávozásáról, valamint megfelelő esetben arról a tényről, hogy valamely személy a képviselet egyik tagja családjának tagja lett vagy megszűnt azzá lenni;

c) Az *a)* pontban említett személy alkalmazásában álló háztartási alkalmazott érkezéséről és végleges eltávozásáról, valamint adott esetben az alkalmazás megszűnéséről;

d) a fogadó államban lakhellyel bíró személynek a képviselet tagjaként vagy kiváltságokra és mentességekre jogosított háztartási alkalmazottként való alkalmazásáról és elbocsátásáról.

2. Az érkezésről és a végleges eltávozásról lehetőleg **előzetes értesítést** is kell adni.

A képviselet létszáma

1. A képviselet létszámára vonatkozó különös megállapodás hiányában a fogadó állam megkívánhatja, hogy ezt a létszámot az általa -a fogadó állam körülményeire és viszonyaira, valamint az illető képviselet szükségleteire figyelemmel - **ésszerűnek** és **természetesnek** tartott keretekben tartsák.
2. A fogadó állam hasonló korlátok között és hátrányos megkülönböztetés tétele nélkül megtagadhatja bizonyos kategóriákba tartozó tisztviselők befogadását

Rangsorelsőbbség

1. A képviselet vezetőit az egyes osztályokon belül a rangsorelsőbbség annak a napnak és órának megfelelően illeti meg, amikor működésüket a 13. Cikknek megfelelően megkezdték.
2. A képviselet **vezetője** megbízólevelének a rangosztályt meg nem változtató módosítása a rangsorelsőbbségre nem hat ki.
3. Ez a cikk nem érinti a fogadó államban a **Szentszék képviselőjének** rangsorelsőbbsége tekintetében elfogadott gyakorlatot.

Diplomáciai rangok

A képviselet diplomáciai személyzete tagjainak rangsorát a **képviselet vezetője** közli a külügyminisztériummal, vagy a közös megállapodással kijelölt más minisztériummal.

A **külügyminiszter** által adományozott diplomáciai rangok:

- segédattasé,
- attasé,
- III., II., illetve I. osztályú titkár,
- II., illetve I. osztályú tanácsos.

Diplomáciai megbízás megszűnése

- **Csoportosítása:**
 - Államban rejlő okok
 - Diplomáciai kapcsolatok megszakadása
 - Háború (magában foglalja az elsőt is)
 - Állam megszűnése
 - Monarchiák: uralkodó halála (mechanikus megújítás)
 - Misszióvezetőben rejlő okok
 - Diplomata halála
 - Diplomata lemondása: személyes okok/politikai megfontolás
 - Misszióvezető küldő állam általi visszahívása
 - Fegyelmi vétség miatt/praktikus okokból (ált. 4-5 év)
 - Fogadó állam kérésére: persona non grata (pl. hírszerzési tevékenység)

Persona non grata

1. A fogadó állam - anélkül, hogy elhatározását indokolnia kellene - bármikor értesítheti a küldő államot arról, hogy a képviselet vezetője vagy a képviselet diplomáciai személyzetének valamely tagja *persona non grata*, illetőleg, hogy a képviselet személyzetének bármely más tagja nem elfogadható. Ez esetben a küldő állam az érdekelt személyt a körülményeknek megfelelően vagy visszahívja, vagy a képviseletnél betöltött tisztségét megszünteti. Valamely személyt *persona non grata*-nak, vagy nem elfogadhatónak lehet nyilvánítani a fogadó állam területére érkezése előtt is.
2. Ha a küldő állam megtagadja vagy ésszerű határidőn belül elmulasztja a jelen cikk 1. bekezdésében említett kötelezettségének teljesítését, a fogadó állam megtagadhatja az érdekelt személynek a képviselet tagjaként való elismerését.

Konzuli Képviselet

Konzuli kapcsolatok felvétele

- Államok között fennálló kapcsolat
- Megállapodás alapján
- Közigazgatási tisztviselők
- Másik állam területén
- Konzuli feladatokat végeznek
- Kölcsönösség és előzetes megállapodás
- Hazai jog „exportját” jelenti
- Diplomáciai és konzuli kapcsolatok viszonya
- Megszűnés –politikai döntés

A konzul kinevezése

- Konzuli képviselet több is lehet
- Általában alacsonyabb szinten történik a kinevezés (kormány- vagy külügyminiszter)
- Konzuli pápens: személy azonosítása, rangja, konzuli kerület kijelölése
- Előzetes beleegyezés nem mindig szükséges
- **‘exequatur’**: ‘hajtassék végre’
- Főkonzul, konzul, alkonzul, konzuli ügynök (rangidősséghez igazodik)

Fogalmak

- **konzuli képviselet**” minden főkonzulátus, konzulátus, alkonzulátus vagy konzuli ügynökség;
- **„konzuli kerület**” az a terület, ahol egy konzuli képviselet konzuli feladatok végzésére jogosult;
- a **„konzuli képviselet vezetője**” az a személy, akit megbíztak azzal, hogy e minőségben tevékenykedjék;
- **„konzuli tisztviselő**” minden olyan személy, ideérve a konzuli képviselet vezetőjét is, akit e minőségben megbíztak konzuli feladatok végzésével;

Fogalmak

- a **„konzuli alkalmazott”** a konzuli képviseleten igazgatási vagy műszaki munkakörben alkalmazott minden személy;
- a **„kiszegítő személyzet tagja”** a konzuli képviseleten kiszegítő munkakörben alkalmazott minden személy;
- a **„konzuli képviselet tagjai”** a konzuli tisztviselők, a konzuli alkalmazottak és a kiszegítő személyzet tagjai;
- a **„konzuli személyzet tagjai”** a konzuli képviselet vezetőjét a konzuli tisztviselők, valamint a konzuli alkalmazottak és a kiszegítő személyzet tagjai;
- a **„magánszemélyzet tagja”** a konzuli képviselet valamely tagjának kizárólagos magánszolgálatra alkalmazott személy;

Konzuli feladatok

Konzuli képviseletek: konzuli tisztviselő vezet és a fogadó állam területén a konzuli funkciókat végzi

- Diplomáciai képviseletek is elláthatják
- Feladatok: állandó vagy ideiglenes alkonzulátus/konzuli ügynökség megnyitását teszi szükségessé
- Konzuli hivatal: konzuli képviselet szervezeti egysége pl. vízumok

Konzuli képviselet vezetése

- Négy rangosztályt állapít meg:
 - Főkonzul
 - Konzul
 - Alkonzul
 - Konzuli ügynök
- Belső jog nem mindegyik fogalmat ismeri
- Magyarországon alkonzul, konzul, főkonzul
- Küldő állam nevezi ki és a hivatalba lépéshez a fogadó állam járul hozzá

„Exequatur”

A konzuli képviselet vezetője hivatalba lépésének elfogadása a fogadó állam „*exequatur*”-nak nevezett **felhatalmazás** történik, bármilyen is e felhatalmazás formája. Az az állam, amely megtagadja az *exequatur* kiadását, ennek indokait nem köteles közölni a küldő állammal.

Kinevezési okirat

1. A **küldő** állam a konzuli képviselet vezetője részére minden kinevezés esetén, kinevezési okirat vagy hasonló okmány formájában okiratot állít ki, amely tanúsítja **minőségét** és rendszerint megadja **vezeték-és keresztnevét**, a **kategóriát** és **osztályát**, amelybe tartozik, valamint a konzuli képviselet **konzuli kerületét** és **székhelyét**.
2. A kinevezési okiratot vagy hasonló okmányt a küldő állam diplomáciai vagy más megfelelő úton továbbítja annak az államnak a **kormányához**, amelynek területén a konzuli képviselet vezetője feladatait végezni fogja.
3. Ha a fogadó állam ezt elfogadja, a küldő állam a kinevezési okirat vagy hasonló okmány helyett a jelen Cikk 1. bekezdésében említett adatokat tartalmazó **értesítést** küldhet.

Ugyanazon személy kinevezése

A fogadó államba, annak beleegyezésével, ugyanazt a személyt két vagy több állam is kinevezheti konzuli tisztviselőnek.

Egyes államok még a tiszteletbeli konzul esetében sem engedélyezik.

Konzuli személyzet

- Küldő állam belső rendelkezései alapján
- Küldő állam állampolgárainak kell lennie
- Tisztviselők: fogadó állam honosai – visszavonható hozzájárulással
- Harmadik államok állampolgárai tekintetében is
- Tiszteletbeli konzulok kivételnek számítanak
- Konzulátus belső szervezetét szabadon meghatározhatja: **funkcionaltíás** elve
- A konzuli személyzet **létszámára** vonatkozó külön megállapodás hiányában a fogadó állam megkívánhatja, hogy ezt a létszámot az általa - a konzuli kerület körülményeire és viszonyaira, valamint az illető konzuli képviselet szükségleteire figyelemmel - **ésszerűnek** és **természetesnek** vélt keretek között tartsák – megállapodás alapján.

Feladatok ideiglenes gyakorlása

Képviselet vezetője: nincs betöltve/akadályoztatva – ideiglenes vezető

- Előzetesen értesíteni kell a fogadó államot
– Általában külügyminisztériumhoz küldött szóbeli jegyzék formájában

Rangsorelsőbbiség

Exequatur megadásának időpontja szerint

- Ha egy időpontban: kinevezési okmány
- Ideiglenes vezetők a konzuli képviseletek vezetői után következnek
- „Szenioritás” elve alapján

Értesítések

1. A fogadó állam Külügyminisztériumát vagy az e minisztérium által kijelölt hatóságot **értesíteni** kell:

- a) a konzuli képviselet tagjainak **kinevezéséről**, kinevezésüket követően a konzuli képviseletre való **megérkezésükről**, végleges **eltávozásukról** vagy működésük **megszüntetéséről**, valamint a jogállásukat érintő mindazokról a **változásokról**, amelyek a konzuli képviseleten való működésük során bekövetkezhetnek;
- b) a konzuli képviselet tagjának háztartásában élő **családtagok** megérkezéséről és végleges eltávozásáról, valamint megfelelő esetben arról, hogy valamely személy családtag lett vagy megszűnt az lenni;
- c) a **magánszemély** tagjainak megérkezéséről és végleges eltávozásáról, valamint megfelelő esetben ilyen minőségben teljesített szolgálatuk megszűnéséről;
- d) a fogadó államban állandó **lakóhellyel** rendelkező személyeknek a konzuli képviselet tagjaként vagy a magánszemélyzet kiváltságokra és mentességekre jogosított tagjaként való alkalmazásáról és elbocsátásáról.

2. Az érkezésről és a végleges eltávozásról lehetőleg előzetes értesítést is kell adni.

Konzuli működés megszűnése

A konzuli képviselet tagjának működése megszűnik, különösen ha

- a) A küldő állam értesíti a fogadó államot e működés megszűnéséről;
 - b) az exequaturt visszavonják;
 - c) a fogadó állam értesíti a küldő államot, hogy az érintett személyt nem tekinti többé a konzuli személyzet tagjának.
- + fogadó állam területéről való távozás biztosítása

Diplomáciai és Konzuli védelem

Diplomáciai védelem

„Egy államnak azt a jogosultságát jelenti, hogy állampolgárai érdekében egy másik állammal szemben, vagy kivételesen egy nemzetközi szervezettel szemben, sokoldalú módon eljárjon, ha az idegen állam a védelmet nyújtó állam állampolgárát megkárosítja vagy valamiféle módon annak hátrányára jár el.”

Konzuli védelem

- Két elemet foglal magába:
 - Küldő állam honosainak (természetes és jogi személyének védelme)
 - Küldő állam honosai részére segítség és támogatás nyújtása

Diplomáciai és konzuli védelem

	Diplomáciai védelem	Konzuli védelem
Helyszín	Általában külföldön (védelmet nyújtó állam diplomáciai és konzuli képviselőinek igénybevétele)	
Jogelméleti alap	Állam állampolgárok felett gyakorolt személyi felségjoga	
Ki nyújtja	Diplomáciai képviselőken belül működő konzuli tisztviselők is – nehéz elhatárolni	
Feltételek	<ol style="list-style-type: none">1. Állampolgárság (honosság?)2. Tényleges kapcsolat3. Rendelkezésre álló belső jogorvoslati lehetőségek kimerítése	<ol style="list-style-type: none">1. Állampolgárok és honos jogi személyek2. Konzuli kerületen belül <p>2001. évi XLVI. törvény</p>

- *A tananyagban felhasznált képek online megtalálhatók és szabadon hozzáférhetőek.
- *A tananyag kizárólag oktatási célból készült.
- *A tananyag a Szerző saját szellemi terméke, forrásként az adott tárgyhoz megjelölt kötelező irodalmi források kerültek felhasználásra.

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az
Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE